

strikt geïsoleerde Engeland had Gerbrandy persoonlijk bij Churchill moeten interveniëren. Bij de organisatie van die tocht was, zoals wij in ons vorige deel beschreven, Visser 't Hoofts bureau van de Zwitserse Weg (Weg A) ingeschakeld geweest; er waren verscheidene telegrammen voor naar Genève gezonden welke aan het Bureau Inlichtingen bekend waren. Het hoofd van BI, kapitein Somer, en zijn naaste medewerker, kapitein van Houten, hadden maandenlang vergeefs getracht, aan de jegens BI zelfstandige positie van Visser 't Hooft een einde te maken (gelijk reeds vermeld, ressorteerde deze onder Gerbrandy's departement voor algemene oorlogvoering van het koninkrijk) – beiden hadden daarnaast veel bezwaren tegen de strekking van de commentaren welke de Politieke Commissie in bezet gebied en Visser 't Hooft in Zwitserland aan de zendingen van Weg A hadden toegevoegd (uit die commentaren was in de laatste maanden van '43 van sterke oppositie tegen het Militair Gezag en de OD gebleken). Geen wonder dat Somer en van Houten zich niet zonder zorg afvroegen wat het effect zou zijn van de komst in Londen van een figuur, aangetrokken uit de kring waarmee Visser 't Hooft in contact stond; van die kring uit was in januari voorgesteld om, als Hitler ten val gebracht zou worden (wij herinneren aan het contact van van Heuven Goedhart en Cramer met *Oberst* Staehle), in Nederland in het 'vacuüm' een interimbewind te vormen onder leiding van Bosch van Rosenthal, de afgezette commissaris van de provincie Utrecht, in de naar Londen verzonden stukken als 'B.S.' aangeduid; dat denkbeeld was door Gerbrandy, van Lidth en de koningin verworpen, door de koningin mede omdat zij tegen Bosch grote persoonlijke bezwaren had en wilde voorkomen dat hij via de illegaliteit een positie van bijzonder gezag zou verwerven.

Op 26 mei, de dag waarop Gerbrandy hoorde dat het van Heuven Goedhart was die men in Londen mocht verwachten, legde de minister-president aan de koningin het denkbeeld voor, de boodschapper uit bezet gebied, voor wiens werk vóór de bezetting hij veel waardering had (van Heuven Goedhart had zich een strijdbaar hoofdredacteur getoond van het *Utrechts Nieuwsblad*) in het kabinet op te nemen. De koningin wees het denkbeeld niet af, maar stelde een voorwaarde: haar moest blijken dat van Heuven Goedhart, zo schreef zij, '100% is voortgekomen uit de niet-politieke verzetsorganisaties.'¹ Nu, Somer en van Houten waren van het tegendeel overtuigd! 'Ik hamer er bij Gerbrandy in, en Somer staat

¹ 'Blocnoot', 26 mei 1944, van de koningin aan Gerbrandy (AOK, map 'Voorbereiding GAC').